

Sygn. akt I C 442/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Płocku Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Radosław Jeznach

Protokolant sądowy: Małgorzata Styrań

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 06 sierpnia 2013 r. w Płocku

sprawy z powództwa J. P.

przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w P.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

- 1) oddala powództwo;
- 2) nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez pozwanego;
- 3) odstępuje od obciążania powoda J. P. nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Sygn. akt I C 442/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 18 października 2012 r. skierowanym do Sądu Rejonowego w Płocku powód J. P. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – reprezentowanego przez Zakład Karny w P. kwoty 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdy doznane w związku z przebywaniem w Zakładzie Karnym w P. w latach 2009-2012 w warunkach naruszających jego dobra osobiste. W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, iż w Zakładzie Karnym w P. osadzony został w nieludzkich i poniżających warunkach; przebywał w celach nadmiernie przeludnionych – co skutkowało dyskomfortem związanym z brakiem możliwości zestawienia sprzętu, spożywania posiłków przy jednym stole, leżeniem na łóżku pod oknem, spożywaniem posiłków w bardzo bliskiej odległości od toalety, brakiem intymności przy korzystaniu z toalety; zdaniem powoda okolicznościami naruszającymi jego dobra osobiste były również : brak parawanki oddzielającej wejście do WC, nieszczelne okna, niedostateczne oświetlenie, brudne i odrapane ściany, śmierdzący i gnijący parkiet.

Powód powołał się na naruszenie art. 40 i art. 41 ust. 4 Konstytucji oraz orzecznictwo Trybunału w S..

W odpowiedzi na pozew z dnia 18 grudnia 2012 r. pozwany Zakład Karny w P. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm przepisanych. Pozwany zakwestionował fakt naruszenia dóbr osobistych powoda w związku z odbywaniem przez niego kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w P., wskazując na nieudowodnienie faktów przywołanych w treści pozwu. Pozwany podniósł, iż od 2009 r. w Zakładzie Karnym w P. nie występuje przeludnienie; jeżeli powód przebywał w celach, w których dochodziło do przekraczania normy powierzchniowej określonej w art. 110 kkw, to miało to miejsce na podstawie art. 110 § 2b kkw w związku z wydaniem stosownej decyzji przez dyrektora ZK. Pozwany wskazał, iż sformułowane w pozwie twierdzenia mają charakter subiektywny, przy czym w Zakładzie Karnym w P. przestrzegano norm prawnych w

zakresie warunków sanitarnych. Wskazane w pozwie uciążliwości związane są immamentnie z faktem pozbawienia wolności – ograniczenia intymności podczas załatwiania potrzeb fizjologicznych w kąciach sanitarnych nie jest konsekwencją uchybień ze strony pozwanego, ale względów obiektywnych. Działaniom organów postępowania wykonawczego podejmowanym w stosunku do powoda nie towarzyszył zamiar poniżenia i upokorzenia.

W piśmie procesowym z dnia 22 listopada 2012 r. powód powołując się na art. 23 i art. 24 § 1 kc w zw. z art. 448 kc w zw. z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 77 ust. 1 Konstytucji wniósł o zobowiązanie pozwanego do zaniechania działania naruszającego dobra osobiste powoda oraz usunięcie skutków już powstałego naruszenia, to jest do przeniesienia powoda do jednostki penitencjarnej bądź celi, w której dobra osobiste powoda nie byłyby naruszane, uwzględnienie żądania dotyczącego zasądzenia zadośćuczynienie i odszkodowania, zobowiązania pozwanego do przeproszenia powoda za dokonane już naruszenia dóbr osobistych poprzez zamieszczenie na koszt pozwanego na stronie internetowej Fundacji (...) wskazanego tekstu oraz zasądzenie kwoty 5 000 zł na cel społeczny – tj. na rzecz Fundacji (...), a także kosztów procesu według norm przepisanych. W piśmie wskazano, iż powód przebywał w celach przeludnionych, gdzie kąciaki sanitarne nie były dostatecznie odseparowane od powierzchni mieszkalnych, nie był zapewnionej właściwej wentylacji, w celach tych panował chłód oraz był ograniczony dostęp do oświetlenia sztucznego a także światła dziennego – okoliczności te doprowadziły do pogorszenia się wzroku powoda; powód podniósł, iż w celi gromadziło się robactwo i osadziła się pleśń, cele były zagrzybione oraz panowała w nich wilgoć, co nie sprzyjało zdrowiu osadzonych – stan techniczny cel był dramatyczny, a warunki sanitarno-bytowe w żaden sposób nie spełniały standardów panujących w cywilizowanym państwie należącym do Unii Europejskiej. Powód wskazał, iż opieka medyczna w ZK w P. była nieprofesjonalna, powód borykał się z utrudnionym dostępem do leków oraz badań specjalistycznych – otrzymywał jedynie leki przeciwbólowe; na badanie RTG kręgosłupa oczekiwał 14 miesięcy. Powód w związku z panującymi w celach warunkami zaraził się grzybicą. Nie podchodzono do niego jako pacjenta indywidualnie, dopuszczano się zaniedbań, nie leczono jego wzroku, nie udzielano pomocy. Zdaniem powoda zaniedbania jednostki penitencjarnej były znęcaniem się nad nim, poniżaniem jego godności osobistej.

Postanowieniem z dnia 11 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy w Płocku na podstawie art. 17 pkt 1) kpc stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Płocku.

W piśmie z dnia 22 maja 2013 r. pozwany zgłosił zarzut przedawnienia roszczeń za okres sprzed 18 października 2009 r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

J. P. przebywał w Zakładzie Karnym w P., będąc osadzonym w następujących celach :

- 415 przeznaczony dla pięciu osób w okresie od 27.01.2009 do 04.02.2009 – w celi przebywało od siedmiu do dziesięciu osób
- 110 przeznaczony dla pięciu osób w okresie od 04.02.2009 do 19.03.2009 – w celi przebywało od siedmiu do dziesięciu osób
- 423 przeznaczony dla czterech osób w okresie od 05.09.2009 do 16.09.2009 – w celi przebywało od trzech do dziesięciu osób
- 619 przeznaczony dla dziesięciu osób w okresie od 16.09.2009 do 28.09.2009 – w celi przebywało od dziesięciu do jedenastu osób
- 104 przeznaczony dla sześciu osób w okresie od 28.09.2009 do 01.10.2009 – w celi przebywało od sześciu do siedmiu osób

- 207 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 21.10.2009 do 06.04.2010 – w celi przebywało od dwóch do sześciu osób (powyżej czterech osób w okresie 17.03.2010-06.04.2010)
- 219 przeznaczonych dla pięciu osób w okresie od 06.04.2010 do 05.05.2010 – w celi przebywało pięć osób, za wyjątkiem jednego dnia, gdy przebywało w niej osiem osób.
- 804 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 22.04.2011 do 06.05.2011 – w celi przebywało od dwóch do czterech osób
- 825 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 06.05.2011 do 09.06.2011 – w celi przebywało od dwóch do czterech osób
- 205 przeznaczonych dla pięciu osób w okresie od 09.06.2011 do 14.06.2011 – w celi przebywało pięć osób
- 823 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 28.06.2011 do 05.07.2011 – w celi przebywały cztery osoby
- 812 przeznaczonych dla trzech osób w okresie od 05.07.2011 do 13.07.2011 – w celi przebywały dwie osoby
- 505 przeznaczonych dla dwóch osób w okresie od 13.07.2011 do 03.08.2011 – w celi przebywały dwie osoby
- 827 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 03.08.2011 do 03.10.2011 – w celi przebywało od trzech do czterech osób
- 807 przeznaczonych dla trzech osób w okresie od 03.10.2011 do 04.10.2011 – w celi przebywały trzy osoby
- 808 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 04.10.2011 do 07.12.2011 – w celi przebywało od trzech do czterech osób
- 811 przeznaczonych dla trzech osób w okresie od 07.12.2011 do 23.01.2012 – w celi przebywało od dwóch do trzech osób
- 805 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 23.01.2012 do 30.01.2012 – w celi przebywały cztery osoby
- 809 przeznaczonych dla trzech osób w okresie od 30.01.2012 do 14.06.2012 – w celi przebywało od dwóch do trzech osób
- 202 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 14.06.2012 do 27.06.2012 – w celi przebywały cztery osoby
- 210 przeznaczonych dla pięciu osób w okresie od 27.06.2012 do 19.07.2012 – w celi przebywało pięć osób
- 217 przeznaczonych dla czterech osób w okresie od 19.07.2012 do 31.07.2012 – w celi przebywały cztery osoby
- 516 przeznaczonych dla pięciu osób w okresie od 31.07.2012 do 07.09.2012 – w celi przebywało od czterech do pięciu osób
- 621 przeznaczonych dla sześciu osób w okresie od 07.09.2012 do 10.09.2012 – w celi przebywało sześć osób
- 611 przeznaczonych dla pięciu osób w okresach od 10.09.2012 do 24.09.2012, od 01.10.2012 do 08.11.2012 i od 08.11.2012 do 18.11.2012 – w celi przebywało od czterech do pięciu osób
- 605 przeznaczonych dla dwóch osób w dniu 08.11.2012 – w celi przebywały dwie osoby.

Od 30 stycznia 2009 r. każdorazowe przekroczenie normy powierzchniowej dokonywane było w oparciu o pisemną decyzję Dyrektora ZK, o której informowano sędziego penitencjarnego.

W okresach przeludnienia były dostawiane dodatkowe łóżka (trzeci poziom) w celach, brak było możliwości swobodnego spożywania posiłków przy stoliku – część osadzonych musiała jeść na łóżkach.

We wszystkich celach w ZK w P. oświetlenie zapewniane jest przez lampy jarzeniowe, której ilość uzależniona jest od wielkości celi, oświetlenie jest w każdym kąciku sanitarnym; w celi znajduje się otwierane okno. Wentylacja w celach jest grawitacyjna, raz w roku system wentylacyjny jest kontrolowanych przez spółdzielnię usług kominiarskich. Są wyodrębniane kąciki sanitarne, zapewniony jest dostęp do bieżącej zimnej wody. Osadzeni celem utrzymywania porządku i czystości otrzymują środki czystości, jak również środki higieniczne zgodnie ze stosownym Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości. Zakład Karny w P. objęty jest programem Dezynfekcja-Dezynsekcja-Deratywacja. Na ścianach cel pojawiały się wykwity spowodowane zalaniem celi z wyższej kondygnacji. Aktualnie trwają na terenie ZK w P. prace remontowe polegające m. in. na zabudowywaniu kącików sanitarnych; kąciki metalowe nie były zabudowane w pełnej wysokości – celem zapewnienia intymności stosowano w nich kotarę z materiału. Najtrudniejsze warunki panują na oddziałach VI i VII (tj. cele o numerach od 500 oraz od 600); na oddziale VIII (przeznaczonym dla osób tymczasowo aresztowanych) występuje duży stopień dewastacji cel; na oddziale II wszystkie kąciki sanitarne zostały w pełni zabudowane w latach 2006-2007. W celach na oddziale VI i VIII był zdewastowany parkiet, nieodnowione ściany, problemu z wentylacją i nieuszczelnymi oknami.

J. P. nie pracował przebywając w Zakładzie Karnym w P.; przebywając w celach „chronionych” nie ma dostępu do zajęć kulturalno-oświatowych ani możliwości edukacji; wcześniej korzystał z zajęć kulturalno-oświatowych, zapisał się na kurs orgiami, grał w tenisa stołowego, korzystał z biblioteki i dostępu do prasy – nie chciał chodzić do szkoły, odbył natomiast kurs glazurnika. Korzystał z opieki medycznej w ZK w P. odbywając wizyty u lekarza internisty, laryngologa i neurologa; odbył dwie rozmowy z psychiatrą (z uwagi na problemy ze snem) i jedną z psychologiem; nie leczył się z powodów innych, niż zwyrodnienie kręgosłupa – na badanie RTG oczekiwał 2 miesiące, przyjmował w związku z tym schorzeniem leki przeciwbólowe. J. P. ma wykształcenie podstawowe, ma 50 lat, z zawodu jest murarzem, w warunkach wolnościowych mieszkał wraz z matką w pięćdziesięcioletnim domu, prowadził działalność gospodarczą; po raz pierwszy został osadzony w zakładzie karnym w 2001 r.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dokumentów (zestawienie cel oraz okresów w nich przebywania k. 26, 86), zeznań świadków J. N. (k. 120), P. W. (k. 120-121), J. R. (k. 121-122) i K. G. (1) (k. 118-119), a także zeznań powoda (00:01-13 protokołu z dnia 10 maja 2013 r., k. 122-123).

Zeznania świadków zawnioskowanych przez powoda wskazują na niewłaściwe warunki sanitarne (niewystarczająca wentylacja, niewłaściwe oddzielenie kącika sanitarnego od pozostałej części celi, konieczność spożywania posiłków na łóżkach z braku wystarczającej liczby miejsc przy stoliku, uszkodzenia parkietu, nieestetyczne ściany); zeznania świadka zawnioskowanego przez pozwanego wskazują na przestrzeganie obowiązujących uregulowań w zakresie dostarczania środków higieny osobistej oraz utrzymania porządku w celach, a także zapewnienie możliwości korzystania z opieki medycznej.

Na podstawie zeznań świadków oraz zeznań powoda uprawnione jest dokonanie ustalenia, iż warunki sanitarne w ZK w P. odbiegały od pożądanego standardu w tym zakresie – cele były zaniedbane, od dawna nie remontowane, niewłaściwie wentylowane; zeznania tych świadków muszą jednak być uznane za tendencyjne i ogólnikowe w zakresie warunków panujących w celach (np. co do zawilgocenia i zagrzybienia). W świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie sposób potwierdzić tez stawianych przez powoda w piśmie procesowym z dnia 22 listopada 2012 r. odnośnie negatywnego wpływu warunków sanitarnych na stan zdrowia powoda – powód stwierdził, iż dolega mu tylko kręgosłup; nie wspomniał w swoich zeznaniach o rzekomej grzybicy czy pogorszeniu się wzroku; w swoich zeznaniach stwierdził, iż na RTG oczekiwał 2 miesiące – gdy w w/w piśmie procesowym wskazano okres 14 miesięcy. Wspomniane pismo procesowe ma charakter niezwykle ogólny, niektóre tezy w nim stawiane nie znajdują potwierdzenia nawet w zeznaniach powoda.

Sąd zważył, co następuje :

Powództwo jako bezzasadne należało oddalić.

Zgodnie z art. 23 kc dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną prawa cywilnego; ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone lub naruszone cudzym działaniem, na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym może żądać zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub zapłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny (art. 24 § 1 kc i art. 448 kc). Ochronę dóbr osobistych gwarantują w stosunku do osób odbywających karę pozbawienia wolności normy zawarte w art. 40 i art. 40 ust. 4 Konstytucji, art. 3 Konwencji z dnia 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) oraz art. 4 kkw – przepisy te nakazują wykonywanie kary w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności skazanego oraz zakazują stosowania tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania i karania skazanego.

Sąd uznał za skuteczny podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczeń powoda za okres odbywania kary pozbawienia wolności przed dniem 19 października 2009 r. Zgodnie z art. 442¹ § 1 kc roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia – termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Przyjmując za oczywistość, iż fakt naruszania dóbr osobistych wskutek niezapewnienia właściwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności był permanentnie znany powodowi stwierdzić należy, że J. P. mógł bez obiektywnych przeszkód podejmować niezwłocznie stosowne kroki prawne w celu ochrony jego dóbr osobistych – a zatem w zakresie roszczeń związanych z naruszaniem dóbr osobistych w okresie ponad trzech lat wstecz licząc od daty wniesienia pozwu w sprawie niniejszej, za skuteczny uznać należało zarzut przedawnienia. Sąd podziela tym samym stanowisko prezentowane konsekwentnie w orzecznictwie odnośnie sposobu liczenia okresu przedawnienia roszczeń skazanych związanych z niewłaściwymi warunkami odbywania kary pozbawienia wolności, jak również zgodności takiego zarzutu z zasadami współżycia społecznego (por. stanowiska właściwych sądów apelacyjnych przywołane w uzasadnieniach wyroków SN z 27.10.2011, V CSK 489/10 LEX 1102552 oraz z 16.12.2011, VCSK 21/11 LEX 1147800). Na gruncie sprawy niniejszej tym samym powództwo podlegało oddaleniu co do roszczeń dotyczących zdarzeń sprzed 19 października 2009 r. – warunki, jakie panowały w celach, w których przebywał powód przed tą datą, nie mają znaczenia dla oceny merytorycznej przesłanki zasadności powództwa. Jakkolwiek doktryna i judykatura zgodnie dopuszczają stosowanie jako środka obronnego przeciwko zarzutowi przedawnienia klauzuli generalnej zawartej w art. 5 kc, to jednak może mieć on charakter zupełnie wyjątkowy – w szczególności nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia wiązać się winno z istnieniem obiektywnej przeszkody po stronie zgłaszającego roszczenie, uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej podjęcie akcji prawnej skutkującej przerwaniem biegu przedawnienia, zaś opóźnienie w dochodzeniu przedawnionego roszczenia nie może być nadmierne (tak np. wyrok SN z 14.12.2011, I CSK 238/11, LEX 1129070 oraz wyrok SN z 01.12.2010, I CSK 147/10, LEX 818558). Dokonując oceny prawnej w skonkretyzowanym przypadku dotyczącym powoda Sąd doszedł do przekonania, iż po stronie J. P. nie wystąpiły wyjątkowe okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie w dochodzeniu roszczeń z tytułu doznanych krzywd – wążąc możliwości intelektualne powoda, jego świadomość prawną stwierdzić należało, że zwlekanie z wystąpieniem na drogę prawną w tym zindywidualizowanym wypadku nie było usprawiedliwione.

W ocenie Sądu nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności w objętym pozwem okresie od 19 października 2009 r. w sposób uzasadniający przyznanie zadośćuczynienia i zasądzenie odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny w oparciu o dyspozycję art. 448 kc, czy też nakazanie podjęcia innych działań zmierzających do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych (art. 24 § 1 kc). Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. (III CZP 25/11, OSNC 2012/2/15) umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych (por. także wyrok SN z 27 października 2011 r., V CSK 489/10, LEX 1102552) – Sąd podziela pogląd wyrażony w przytoczonej uchwale podkreślając, iż rzeczą oczywistą i nie wymagającą szerszej analizy jest naruszenie minimalnego standardu komfortu odbywania kary pozbawienia wolności wskutek umieszczenia w zamkniętym pomieszczeniu osadzonych w liczbie

przekraczającej normę powierzchniową określoną jako 3m² przypadające na jednego osadzonego. Przebywanie osadzonych w jednym pomieszczeniu w ponadnormatywnej liczbie niewątpliwie wiąże się z dyskomfortem związanym z niezapewnieniem możliwości właściwego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych takich jak spożywanie posiłków, niezakłócany odpoczynek, utrzymywanie higieny osobistej. Izolacja penitencjarna nie może w żaden sposób prowadzić do naruszania godności osadzonych, z czym niewątpliwie wiąże się przebywanie w przeludnionej celi; ograniczenia wynikające z uwarunkowań dotyczących funkcjonowania organów odpowiedzialnych za wykonywanie kary pozbawienia wolności pozostają bez znaczenia z punktu widzenia naruszania godności osadzonych – przy czym jak najbardziej możliwe jest kompensowanie tych niedogodności poprzez zapewnienie osadzonym możliwości kształcenia się, rozwoju intelektualnego i fizycznego, czy też podniesienie standardu celi czy jej wyposażenia (por. teza 1. zd. 2. wyroku SN z 19.10.2011, II CSK 721/10, LEX 1102655 oraz postanowienie SN z 07.12.2011, V CSK 113/11, LEX 1101690). Okres (niecały miesiąc) przebywania przez powoda w celach przeludnionych w marcu i kwietniu 2010 r. w ocenie Sądu nie był na tyle długi, aby sam ten fakt rodził uzasadnioną potrzebę kompensacji doznanych niedogodności poprzez przyznanie ekwiwalentu pieniężnego; na takim stanowisku waży również fakt zapewnienia powodowi możliwości kształcenia w zakresie, jaki mógłby mu nie być realnie dostępnym w warunkach wolnościowych, a także uwarunkowania społeczne oraz warunki bytowe, w jakich powód przebywał na wolności. Powód nie wykazał, aby jego standard życia w warunkach wolnościowych w sposób istotny odbiegał od warunków panujących w zakładzie karnym.

Użyte w art. 448 kc sformułowanie „sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę pieniężną tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę” w zasadzie nie oznacza fakultatywności przyznania tego zadośćuczynienia (por. teza 3. wyroku SN z 19.10.2011, II CSK 721/10, LEX 1102655) – jednak w wyroku (teza 2.) z dnia 16 grudnia 2011 r. (V CSK 21/11, LEX nr 1147800) Sąd Najwyższy stwierdził, iż przebywanie osadzonego w celi o powierzchni poniżej 3 m² na osobę może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych – przy czym przesłanką przyznania zadośćuczynienia jest doznanie przez osadzonego krzywdy, a jej ustalenie i ocena rozmiaru należy do sądu orzekającego, uwzględniającego wszystkie okoliczności konkretnej sprawy, w szczególności czasokres przebywania w celi nadmiernie zagęszczonej w stosunku do ustalonego standardu. W ocenie Sądu uwzględniając „nieprzedawniony” czas przebywania w celach przeludnionych, a także mając na względzie uwarunkowania osobiste powoda, w konkretnym stanie faktycznym okoliczność przebywania w celach przeludnionych nie uzasadniała przyznania zadośćuczynienia pieniężnego. Automatyczne przyznawanie zadośćuczynienia osadzonym wyłącznie w związku z jakimkolwiek okresem przebywania w celach przeludnionych kłóci się z ogólnym poczuciem sprawiedliwości w sytuacji, gdy odnośnie osób przebywających na wolności organy państwa nie zawsze zapewniają odpowiedni poziom i dostęp do opieki medycznej oraz osłony socjalnej, jak również nie zapewniają odpowiadających potrzebom pacjentów warunków panujących w placówkach medycznych.

Brak odpowiedniej wentylacji w zasadzie stanowił subiektywne odczucie powoda, ewentualne problemy z tym związane nie wynikały w żaden sposób ze złej woli funkcjonariuszy SW i ich działań nakierowanych na szykanowanie osadzonych. Za dowolne uznać należy twierdzenia o niezapewnianiu środków pozwalających na utrzymanie higieny osobistej i porządku w celach – w Zakładzie Karnym w P. przestrzegane były uregulowania stanowiące prawo powszechnie obowiązujące, a dotyczące dostarczania osadzonym środków czystości oraz zapewniania warunków do zachowania higieny osobistej; powód popełniając czyn zabroniony powinien mieć świadomość warunków odbywania kary pozbawienia wolności, w tym warunków sanitarnych, czy regulacji dotyczących dostępu do ciepłej wody, kąpieli a także obowiązujących norm powierzchniowych w celach (Sąd nie podziela zatem zapatrywania, iż przebywanie w celi, w której zapewniono powierzchnię 3m² na osadzonego w jakikolwiek sposób narusza dobra osobiste takiej osoby). Ustawowe ograniczenia praw i wolności osób odbywających karę pozbawienia wolności zamieszczone są między innymi w kodeksie karnym wykonawczym, regulującym zasady i sposób wykonywania orzeczonych przez sądy kar – przepisy art. 102, art. 110a, art. 135 kkw określają prawa i obowiązki osób odbywających karę pozbawienia wolności oraz regulują uprawnienia i obowiązki funkcjonariuszy zakładów karnych w zakresie nadzoru nad prawidłowym wykonaniem tej kary oraz ochrony porządku i bezpieczeństwa.

Nie sposób wreszcie pominąć milczeniem i tej okoliczności, że powód pozostając w warunkach izolacji penitencjarnej faktycznie miał możliwość korzystania z opieki medycznej w sposób częstokroć nieosiągalny dla osób pozostających na wolności – za dowolne uznać należy twierdzenia o braku indywidualnego podejścia do powoda jako pacjenta, czy stosowaniu niewłaściwego procesu leczenia; powód nie wykazał jakichkolwiek negatywnych następstw dla stanu swojego zdrowia w związku z zapewnianą przez ZK opieką medyczną.

Brak dostępu do zajęć kulturalno-oświatowych również jest kwestią o charakterze subiektywnym, przy czym okoliczność ta sama w sobie nie stanowi podstawy uznania, iż doszło do naruszenia dóbr osobistych, a jak wskazano wyżej, może mieć ewentualne znaczenie kompensujące niedogodności związane z warunkami odbywania kary pozbawienia wolności. Nieporządek w celach i niski standard urządzeń sanitarnych są również kwestiami ocennymi – zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r. (IV CSK 473/11, LEX nr 1211994, Biul.SN 2012/7/12) nie narusza godności skazanego przebywanie przez okres 3 miesięcy w celi zagrzybionej, wymagającej remontu i nie odpowiadającej standardom estetycznym i użytkowym, wynikające z ogólnej trudnej sytuacji materialnej zakładu karnego, obejmującej wiele osób odbywających karę pozbawienia wolności. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w cytowanym orzeczeniu ocena, czy przez osadzenie w takich warunkach doszło do naruszenia godności powoda wymaga odniesienia się do wszystkich okoliczności sprawy oraz do kryteriów obiektywnych, a nie do subiektywnych odczuć powoda. W literaturze i orzecznictwie przyjmuje się, że godność człowieka konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi a miernikiem oceny, czy doszło do naruszenia godności jest przede wszystkim stanowisko tzw. opinii publicznej, będącej wyrazem poglądów powszechnie przyjętych i akceptowanych przez społeczeństwo w danym czasie i miejscu, zaś wzorców, które powinny stanowić docelowy punkt odniesienia dokonywanej oceny, dostarczają zapatrywania rozsądnie i uczciwie myślących ludzi. Jeszcze raz podkreślić należy, iż poczucie naruszenia dóbr osobistych w związku z przebywaniem w nieremontowanej, zaniedbanej, rzekomo wilgotnej i zagrzybionej celi, ma charakter wybitnie subiektywny – powód nie wykazał „skali” tych niedogodności (przy czym świadek K. G. nie potwierdził faktu zawilgocenia czy zagrzybienia celi), ani tym bardziej konkretnych negatywnych następstw czy to w sferze psychicznej, czy zdrowia fizycznego. W świetle przytoczonej wyżej argumentacji Sąd nie uznał za usprawiedliwione roszczeń o zasądzenie zadośćuczynienia, zasądzenie odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny, ani nakazanie usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych poprzez złożenie przeprosin i przeniesienie do innego zakładu karnego lub celi (nota bene powód nie wskazał, w którym Zakładzie Karnym w Polsce, czy też w której celi ZK w P. panujące warunki nie będą naruszać jego dóbr osobistych). Poważne wątpliwości w ocenie Sądu budzi ponadto dopuszczalność skutecznego żądania usunięcia naruszenia dóbr osobistych poprzez złożenia oświadczenia w formie przeprosin – taka forma naprawienia krzywdy immamentnie związana jest z intencjonalnym, a przynajmniej zawinionym działaniem podmiotu, który dopuścił się naruszenia dóbr osobistych; nielogiczne i obiektywnie bezcelowe jest składanie przeprosin za coś, co wystąpiło niezależnie od winy podmiotu potencjalnie naruszającego dobra osobiste, oświadczenie takie w żaden zatem sposób nie może prowadzić do „wyrównania krzywd” – skoro pokrzywdzony wie, iż naruszytel dobra nie ponosi winy w zaistniałej sytuacji, to niezrozumiałe pozostaje żądanie przeprosin (odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 417 kc jest niezależna od przesłanki winy, powód w sprawie niniejszej takiej winy zdaniem Sądu bezspornie nie wykazał).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 417 kc w zw. z art. 448 kc w zw. z art. 24 kc oraz art. 77 ust. 1 Konstytucji RP należało orzec jak w sentencji wyroku, odstępując od obciążania powoda kosztami procesu na podstawie art. 102 kpc oraz kosztami sądowymi na podstawie art. 113 ust. 4 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594).